

به نام خداوند جان و خرد

قانون کار

در نظم حقوقی کنونی

(دفتر پنجم حقوق کار - محشای قانون کار)

دکتر احمد رامتی

قاضی دیوان عالی کشور

عضو هیأت علمی دانشگاه



انتشارات نگاه بینه

عنوان قراردادی: ایران، قوانین و احکام.
عنوان و نام پدیدآور: قانون کار در نظم حقوقی کنونی / احمد رفیعی.
مشخصات نشر: تهران: نگاه بینه، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری: ۱۱۳۶ ص.
فروست: دفتر پنجم حقوق کار. محشای قانون کار.
شابک: ۶-۷۵-۶۲۲۴-۶۰۰-۹۷۸: ۵۵۰۰۰۰ ریال.
وضعیت فهرست نویسی: فیا.
یادداشت: کتاب نامه.
موضوع: کار -- قوانین و مقررات -- ایران
سنة افراده: رفیعی، احمد، ۱۳۴۵-
رده: کنگره: KMHI۲۶۳/۸۱۳۹۳
ردی دیویی: ۳۴۴/۵۵۰۱
شمار کتاب: ۳۴۴۷۱۶۵



مؤسسه فرهنگی انتشاراتی نگاه بینه
میدان انقلاب - خیابان آیت الله العظمی بروجردی - پلاک ۲۵۵ - واحد ۴
تلفن: ۶۶۴۹۲۹۳۳ - ۶۶۴۹۲۵۵

« قانون کار در نظم حقوقی کنونی »

مؤلف: دکتر احمد رفیعی

چاپ: اول ۱۳۹۳

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

تایپ و صفحه آرایی: واحد فنی مؤسسه نگاه بینه

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: پژواک

شابک: ۶-۷۵-۶۲۲۴-۶۰۰-۹۷۸

قیمت: ۵۵۰۰۰ تومان

کلیه حقوق این اثر برای ناشر محفوظ است.

نشانه‌های اختصاری

ا.ج.ح.ب	اعلامیه جهانی حقوق بشر
ش	شماره
ص	صفحه
صص	صفحات
ا.د.ک	قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور کیفری
آ.ک	آیین دادرسی کار
ق.آ.م	قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور مدنی
ق.ا.ج.ا	قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
ق.ا.ک	قانون اساسی کشور
ق.ت.ا	قانون تأمین اجتماعی
ق.د.ع.ا	قانون دیوان عدالت اداری
ق.ک	قانون کار
ق.م	قانون مدنی
ق.م.خ.ک	قانون مدیریت خدمات کشوری
م	میلادی
م.ب.ح.ا.ا	میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
م.ب.ح.م.س	میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی
نک	نگاه کنید
ه.ش	هجری شمسی
ه.ق	هجری قمری
چ	چاپ
ج	جلد

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۶
فصل اول: تعاریف کلی و اصول.....	۹
فصل دوم: قرارداد کار.....	۴۷
مبحث اول- تعریف قرارداد کار و شرایط اساسی انعقاد آن.....	۴۸
مبحث دوم- تعلیق قرارداد کار.....	۱۰۳
مبحث سوم- خاتمه قرارداد کار.....	۱۳۱
مبحث چهارم- جبران خسارت از هر قبیل و پرداخت مزایای پایان کار.....	۱۹۵
فصل سوم: شرایط کار.....	۲۳۵
مبحث اول- شرایط عمومی.....	۲۳۶
مبحث دوم- شرایط خاص.....	۳۱۹
مبحث سوم- تعطیلات و مرخصی ها.....	۳۶۶
مبحث چهارم- شرایط کار زن.....	۳۹۳
مبحث پنجم- شرایط کار جوانان.....	۴۰۶
فصل چهارم: حفاظت فنی و بهداشت کار.....	۴۳۴
مبحث اول- کلیات.....	۴۳۵
مبحث دوم- بازرسی کار.....	۴۸۴
فصل پنجم: آموزش و اشتغال.....	۵۲۸
مبحث اول- کارآموز و مراکز کارآموزی.....	۵۲۹
مبحث دوم- اشتغال.....	۵۶۹
مبحث سوم- اشتغال اتباع بیگانه.....	۵۸۲
فصل ششم: تشکلهای کارگری و کارفرمایی.....	۶۰۸
فصل هفتم: مذاکرات و پیمانهای دسته جمعی کار.....	۷۰۹
فصل هشتم: خدمات رفاهی کارگران.....	۷۱۰
فصل نهم: مراجع حل اختلاف.....	۷۹۰
فصل دهم: شورای عالی کار.....	۹۲۴
فصل یازدهم: جرانم و مجازات ها.....	۹۳۲
فصل دوازدهم: مقررات متفرقه.....	۱۰۵۹
کلمات کلیدی (فهرست واژگان مواد قانون کار).....	۱۱۲۰
منابع.....	۱۱۳۲

پیشگفتار

با عنایات خداوند متعال و تشکر از الطاف بیکرانیش، دفتر پنجم دوره حقوق کار ایران را به محضر ملت شریف و سرفراز ایران و به ویژه محققان، دانشگاهیان و جامعه کارگری و کارفرمایی کشور و مجریان دلسوز در حوزه روابط کار، تقدیم می‌کنم. عنوان اثر حاضر «قانون کار در نظم حقوقی کنونی ایران» است که حاصل چندین سال تلاش علمی و عملی نگارنده در زمینه‌ها و ابعاد مختلف حقوق کار می‌باشد.

بدو اَلا اله الا هو دانم از جناب آقای دکتر ناصر کاتوزیان که ابتکار تهیه و تدوین مجموعه بحث‌ها و قوانین در کشور ما با اثر ارزنده و ماندگار ایشان بنام «قانون مدنی در نظم حقوقی کنونی» بیت‌گذاری شد، سپاسگزاری نمایم. همچنین بجاست که از خدمات جنابان آقایان دکتر سید محمد هاشمی به جامعه حقوقی کشور و سهم ارزنده و قابل تقدیر ایشان در ارتقای حقوق کار در ایران عرض تشکر نمایم و توفیق روزافزون این زرتشت را از درگاه ایزد منان خواستارم.

نگارنده با داشتن سوابق قضایی از جمله ریاست شعب دادگاه عمومی تهران (ویژه رسیدگی به موضوعات حقوقی و کیفری قانون کار)، علمی، پژوهشی و آموزشی (تدریس دروس مرتبط با حقوق کار در مراکز علمی مختلف)، و نیز امور اجرایی از جمله عضویت در هیأت حل اختلاف اداره کار، سال‌ها به نمایندگی از سوی دادگستری، در سالیان متمادی، از نزدیک با بسیاری از مشکلات در این زمینه در ابعاد مختلف آشنایی دارد و در برخی موارد در عمل به نتایج و راه‌حلی رسیده است که می‌تواند برای رفع تعارض‌ها و تحقق هر چه بیشتر عدالت در رابطه کار مفید باشد. همین انگیزه‌ای شد تا برای نخستین بار در کشور مشتاق نگارش یک مجموعه کامل و جامع مباحث مرتبط با حقوق کار گردم. دوره حقوق کار مذکور شامل چهار جلد به ترتیب در مباحث زیر است و تاکنون دو جلد از آنها (یعنی دفترهای اول و دوم) به چاپ رسیده است و اینک «دفتر پنجم» آن نیز به حضور خوانندگان محترم تقدیم می‌گردد و به یاری خداوند متعال سایر مجلدات آن نیز در آینده نزدیک به زیور چاپ آراسته و تقدیم شما عزیزان خواهد شد:

دفتر یکم- مبانی نظری حقوق کار و نظام حقوقی حاکم بر قرارداد کار در ایران

دفتر دوم- حل اختلاف کارگر و کارفرما در پرتو اصول دادرسی منصفانه

دفتر سوم- حقوق جزای کار

دفتر چهارم- تحلیل حقوقی حوادث ناشی از کار

دفتر پنجم- قانون کار در نظم حقوقی کنونی (محشای قانون کار)

دفتر ششم- نقد رویه قضایی در حوزه حقوق کار

تدوین کتابی که متضمن شرحی جامع پیرامون مواد قانون کار (مصوب ۱۳۶۹) باشد و بر آن به استناد به قوانین و مقررات مرتبط، رویه قضایی، نظریات و دکترین حقوقی و سایر منابع علمی، این قانون را مورد نقد و بررسی تحلیلی قرار دهد، از آرزوهای دیرین نگارنده است.

از جمیع هدفهای اصلی تدوین چنین مجموعه‌ای، تهیه کلیدی به منظور فهم آسان قانون و برای احجام آن و نیز تسهیل در دسترسی به قوانین و مقررات مرتبط است. بدین منظور بسی ماده و ماده و رفع اجمال و ابهام از مواد قانونی با رجوع به سایر قوانین، شیوه‌ای مناسب برای رسیدن به اهداف تحقیق بوده است و در تدوین کتاب حاضر مورد توجه و عمل (در حد امکان) قرار گرفته است. از این‌رو در مجموعه پیش‌رو نگارنده تلاش خود را بکار بسته تا در تبیین متن ماده قانون مورد بحث، با طرح مطالب در یادداشت‌های دو ستونه و ذکر پیشینه تقنینی و بیان قوانین و مقررات موجود، به گونه‌ای که در تعیین مفهوم و قلمرو ماده مورد بررسی موثر باشد، خواننده را در دستیابی به پاسخ مسائل منظور، راهنمایی کند و به تبع آن با اندکی تأمل و به سرعت به راه‌حل مطلوب و مناسب دست یابد.

در این رهگذر انعکاس رویه قضایی و به ویژه آرای هیأت عمومی دیوان عدالت - اداری (با توجه به جایگاه ارزنده دیوان در نظارت قضایی بر مراجع اداری و نه مراجع حل اختلاف کار) در کنار ارایه نظریات مشورتی و ارزشمند اداره کل حقوقی قوه قضاییه که همواره مورد علاقه وافر جامعه حقوقی کشور بوده و اثرگذار و مهم در رویه قضایی می‌باشد، بی‌تردید از نوآوری‌ها و ویژگی‌های این اثر است. همچنین در اثر حاضر، بیان نظرات و آرای برجسته و قابل تقدیر دیگر دانیان و اندیشمندان علم حقوق و صاحب‌نظران و کارشناسان مجرب در حوزه روابط کار، نمایان‌گر حقوق واقعی و زنده در زمینه روابط کارگران و کارفرمایان می‌باشد و بدیهی است که این امر

می‌تواند در توسعه و غنای حقوق کار در ایران موثر باشد و منجر به کشف راه‌حل‌های علمی و عملی در حل مسائل بفرنج و پیچیده اجتماعی و اقتصادی کشور گردد.

به طور خلاصه در معرفی اثر حاضر و ویژگی‌های آن می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- ۱- ذکر عنوان برای هر یک از مواد قانونی با هدف استفاده راحت‌تر از قانون؛
- ۲- عنداللزوم ذکر قوانین سابق برای آشنایی خوانندگان با پیشینه و سیر تاریخی موضوع؛

۳- شرح دقیق منطوق و مفهوم مواد قانونی، معنای اصطلاحات به کار رفته در قانون و تفسیرهای برآمده از آن؛

۴- تبیین مواد قانونی و توضیح موارد نقص، ابهام، خلأ قانونی و تناقض قوانین مرتبط به همراه بیان نظرات دیگر محققان؛

۵- ارائه برای هر یک از مواد عمومی دیوان عالی کشور و دیوان عدالت اداری (به ویژه آرای وحدت رویه) و سایر مراجع صالحه؛

۶- ارائه نظریات حقوقی ادبی و کلی حقوقی قوه قضاییه مرتبط با هر ماده قانونی؛

۷- ذکر قوانین و مقررات مرتبط با هر ماده قانونی؛

بی‌تردید کتاب حاضر علاوه بر غنای اشرف وافر و تحقیقات چند ساله، خالی از نقصان و اشتباه نخواهد بود و از همه محققان و صاحب نظران دعوت می‌شود نظرات اصلاحی خود را اعلام فرمایند تا این‌شاء... در چاپ‌های بعدی اعمال شود.

در پایان بر خود فرض می‌دانم که مراتب سپاس و تشکر خالصانه‌ام را از همسرم سرکارخانم مرضیه حسن‌نژاد که در انجام این کتاب همواره شوق و حامی اینجانب بوده‌اند و در این راه مشکلات زیادی را متحمل شدند، ابرار داشته و آرزوی سلامتی و بهروزی ایشان را از درگاه احدیت دارم. همچنین لازم می‌دانم از زحمات جناب آقای دکتر محسن حسونند که با ارائه نقطه نظرات ارزنده و مفید، اینجانب را مورد لطف خود قرار دادند و نیز سرکار خانم مریم خزایی که در تایپ کتاب و همکاری نمودند و نیز مدیریت و کارکنان محترم انتشارات نگاه بینه که در چاپ کتاب مساعدت و زحمات قابل تقدیری را مبذول داشتند، قدردانی و تشکر نمایم و توفیق روزافزون همگی ایشان را از درگاه الهی خواستارم.

احمد رفیعی

زمستان ۱۳۹۲